

Мартинюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам'янець-Подільський, 2015. – Вип. 4. – С. 215-219.

BOOK PROVISION AS A BASIS FOR FULL-UP INFORMATION PROVISION OF THE EDUCATIONAL PROCESS

Popadchenko Olena Ivanivna, Librarian of the Scientific Library of the Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Kostyuchenko Inna Anatoliivna, Head of the Scientific Library Sector of the Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Abstract: *The article analyzes the use of the workstation "Book Supply" software AIBS IRBIS to establish and streamline the work on providing the educational process with educational and methodological literature.*

Keywords: *educational process, book security, AIBS IRBIS, databases, forms of education, disciplines*

УДК 021.4:028.8

БІБЛІОТЮТОРСТВО ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПОЗИЦІЯ БІБЛІОТЕКАРЯ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рибальченко Олена Миколаївна, заступник директора Наукової бібліотеки Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

У доповіді розкрито досвід роботи НБ ХНТУСГ по запровадженню елементів тьюторства в бібліотечну діяльність, пов'язану з опануванням бібліотекарями функцій наставництва, що визначає їх педагогічну позицію по відношенню до користувачів.

Ключові слова: *тьюторство, бібліотьютор, педагогічна позиція бібліотекаря.*

У сучасній системі бібліотечного обслуговування відбувається трансформація основних призначень професії бібліотекаря, бо сьогодні до бібліотеки користувачі приходять для вирішення завдань набагато більших, ніж раніше, і головне – вони прагнуть вирішувати їх по-новому. Тож, залишаючись «провідником» і «навігатором» в світі інформації та знань, нині бібліотекарю бажано виконувати функції ще й «наставника» з опанування пошукових можливостей інформаційних ресурсів користувачами і «путівника» по інформаційним траєкторіям, які з приходом Інтернет значно розширилися. Особливо це актуально для бібліотек закладів вищої освіти, адже необхідно розуміти, що учасник освітнього процесу, який не має певних вмінь по роботі з інформацією, залишиться не адаптованим у сучасному інформаційному соціумі. В цьому

сенсі бібліотьюторство може стати результативною позицією бібліотекаря по відношенню до тих користувачів, яким необхідна допомога в оволодінні певними інформаційними знаннями.

«Тьютор» – «tutor» в перекладі з англійської – педагог-наставник, викладач-консультант. У пошуковій системі Google можна знайти різні формулювання поняття «тьюторство» та багато розмірковувань з приводу того, як це працює [1-4]. В освіті питанням тьюторства присвячено багато досліджень, тож «тьюторський супровід» не є новим інструментом для сучасної освіти. «Тьютор це така людина, яка може допомогти іншій особі зрозуміти самого себе. Ми часто несвідомо, не знаючи теоретичних основ тьюторингу, є мотиваторами, натхненниками чи людиною, яка в потрібний час вміє надати належну підтримку» [5]. Найбільшою мірою функції тьюторів в системі освіти виконують вчителі, педагоги вищих навчальних закладів і закладів післядипломної освіти. Але у зв'язку з динамічним процесом інформатизації освіти позиція тьютора стає актуальною і для інших учасників освітнього процесів закладів вищої освіти, у тому числі і для бібліотекарів.

Тьюторство в бібліотечному обслуговуванні в ХНТУСГ поступово знаходить своє належне місце і означає педагогічну позицію бібліотекаря в супроводженні процесу самоосвіти користувачів. На відміну від традиційного «інформування» та «виховання інформаційної грамотності», що завжди було і залишається важливою функцією бібліотеки, тьюторство для нас стає надійним інструментом наставництва при наданні допомоги користувачам в процесі їх адаптації до інформаційного світу.

Практика показує, що якою б самостійною не була людина, виникають ситуації, в яких особистість потребує в супроводі з боку певного спеціаліста. Якнайбільше це стосується науково-педагогічних працівників різних вікових категорій. Серед них є і молодь з високим рівнем комп'ютерної грамотності, і люди старшого покоління, які, на жаль, не досить обізнані у нових інформаційних технологіях. Саме вони потребують опіки від бібліотекарів-тьюторів, адже в життя кожного з них протягом останнього часу увійшло багато нових понять, таких як: бази даних наукової інформації, наукометрія, бібліометричні показники, індекс цитування, індекс Хірша, імпакт-фактор, квартилі журналів, бібліографічні менеджери (EndNote, Mendeley), стилі оформлення публікацій (MLA, APA, Harvard), Reference, ідентифікатори і різні профілі тощо. Все це вимагає від науковця не просто компетенції, але і певних дій, які вони вимушені поєднувати одночасно з функціями викладача (у т.ч. дистанційних курсів), дослідника, куратора, вихователя, автора підручника, навчального посібника, наукових статей та розробок. В цій ситуації нам, сучасним бібліотекарям ЗВО, як зацікавленим в ефективній комунікації з користувачами-науковцями, необхідно бути обізнаними у питаннях, що турбують користувачів, пропонувати їм сервіси, які враховують нові тенденції освіти та надають не тільки відповідь, але і практичну допомогу.

Для цього перш за все необхідно самим мати відповідні навички і компетенції. Тож, співробітники бібліотеки проходять курси, слухають вебінари, займаються самоосвітою з тим, щоб бути компетентними тьюторами. Останнім часом відбулося активне навчання співробітників, у тому числі онлайн, з отриманням сертифікатів.

Особистість тьютора має вирішальний вплив на позитивний або негативний результат щодо адаптації науковця до інформаційного світу, тому ми повинні мати не тільки знання і навички, але і вміти донести їх до науковців. Ключовими особистісними якостями тьютора є: відповідальність, цілеспрямованість, чуйність, терпіння, почуття тактовності, володіння прийомами комунікації і високої самоорганізації, вміти чути і слухати, бути терплячим і дохідливо пояснювати. Також необхідно мати мотиваційні навички, адже необхідно зацікавити, «запалити» свого підопічного, бо зацікавленість до інформації збільшує мотивацію науковця і робить процес найбільш ефективним.

Дуже важливо пам'ятати пораду великого Конфуція: «Скажи мені – я забуду, покажи мені – я запам'ятаю, але дай мені зробити це разом з тобою – і я зрозумію!» Тож наставництво як процес обміну знаннями і психологічної підтримки варто здійснювати за визнаною у світі моделлю трьох кроків - «розкажи-покажи-зроби» [7].

«Крок 1: Розкажи». Бібліотьютор надає інформацію, керує знаннями, необхідними для вирішення завдання. Наприклад, щодо доцільності користування базами даних наукової інформації, орієнтування в потрібному електронному ресурсі, використання ефективних інструментів для інформаційного забезпечення наукового, навчального процесу, опанування різних видів пошуку в електронному каталозі тощо.

«Крок 2: Покажи». Бібліотьютор демонструє що і як треба зробити, пояснюючи алгоритм виконання завдання: як зареєструватись в БД, як використовувати вебпортфоліо для наповнення профілю в гуглакадемії, як конвертувати записи з гугл академії до ORCID , як виправити афіліляцію в скопусі або поєднати профілі з різними варіантами прізвища , як отримати інформацію про книгозабезпеченість своєї дисципліни через електронний каталог тощо.

«Крок 3: Зроби». Користувач (тьюторант) самостійно виконує дії, а бібліотьютор контролює правильність, підказує як уникати помилок.

Отже бібліотьютор допомагає користувачеві не просто знаходити необхідні ресурси, а й допомагає оволодіти навичками щодо їх використання у дослідницькій діяльності; не просто знати про допоміжні інструменти дослідника, а й володіти технологіями опрацювання інформації; вміти отримувати додаткові знання щодо критичного споживання інформації, створювати наукові профілі і утримувати їх в актуальному стані, ефективно використовувати бази даних, розуміти наукометричні показники, збільшувати публікаційну активність тощо. Варто також підвищувати рівень медіаграмотності, щоб вміти перевіряти

інформацію і виявляти недобросовісні «фейкові» наукові видання.

Виконуючи професійні завдання у ролі бібліотьютора ми забезпечуємо одночасно реалізацію трьох функцій: *консультанта*, (інформування та інформаційна підтримка), *наставника* (надання порад, забезпечення алгоритмом дій) та *фасилітатора* (налагодження та підтримка інформаційних зв'язків і взаємодія між учасниками системи освіти, адаптація користувачів до нових форм наукових комунікацій) [4, с. 52].

Таким чином, тьюторство є затребуваною позицією в НБ ХНТУСГ і спрямовано на розвиток інформаційних компетентностей користувачів, готовності до перенавчання, уміння навчатися протягом усього життя. Бібліотьюторство зміцнює робочі зв'язки бібліотеки і кафедр, розширює коло співробітників, які звертаються в бібліотеку за допомогою, сприяє зростанню авторитету бібліотеки, як експертного співтовариства. Для нас це не просто функція або додатково доручена робота. Це – відповідальність і наш особистий внесок в розвиток користувача, в його успіх, а значить і в успіх університету.

Список використаних джерел:

1. Тьюторская система обучения : Опыт реализации в мировой практике / [авт. текста М.В. Ходосевич]. - Новосибирск: Изд-во Новосиб. гос. пед. ун-та, 1997. – 17с. 2. Колосова Е. Б. Тьютор как новая педагогическая профессия / Колосова, Елена Борисовна ; Е. Б. Колосова. – Москва : Чистые пруды, 2008. – 32 с. 3. Ходосевич М. В. Тьюторская система обучения : опыт реализации в мировой практике / М. В. Ходосевич; авт.-сост. М. В. Ходосевич ; науч. ред. А. Ж. Жафяров ; Новосиб. гос. пед. ун-т, НИИ прикладной дидактики. – Новосибирск : НГПУ, 1997. – 19 с. – Библиогр.: 168 с.
2. Беспалова Г. М. Тьюторское сопровождение: организационные формы и образовательные эффекты / Г. М. Беспалова // Директор школы. – 2007. – № 7. – 84 с.
3. Челнокова Е. А. Тьюторская деятельность педагога в условиях профильного обучения: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Челнокова, Елена Александровна; Е. А. Челнокова; науч. рук. С. М. Маркова; Волжский гос. инж.-пед. ун-т, Нижегородский гос. пед. ун-т. – Нижний Новгород : ВГИПУ, 2010. – 22 с.
4. Літовка О. П. Тьюторство як професійно-педагогічна позиція майбутнього вчителя / О. П. Літовка // Сучасні педагогічні технології підготовки майбутніх учителів в умовах ступеневої освіти : матеріали регіон. наук.-практ. конф. – Стаханов : ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – С. 202 – 208.
5. Николаенко Н. М. Нові ролі бібліотекаря – сучасний погляд // Бібліотечно-інформаційне середовище як драйвер змін і інновацій в освіті: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 24-25 жовтня 2019 р. – Харків:

ХНТУСГ, 2019. – С. 12-17.

6. Рибальченко О. М. Наукова бібліотека ХНТУСГ сьогодні і перспективи розвитку // Бібліотечно-інформаційне середовище як драйвер змін і інновацій в освіті: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 24-25 жовтня 2019 р. – Харків: ХНТУСГ, 2019. – С. 5-11.

7. Жихорська О. В. Реалізація моделі формування професійної компетентності навчально-допоміжного персоналу вищого навчального закладу в умовах інтеграції формальної, неформальної та інформальної освіти // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2015, № 10 (54) – С. 85-95.

LIBRARY AS A PEDAGOGICAL POSITION OF A LIBRARIAN OF A HIGHER EDUCATION INSTITUTION

Rybalchenko Olena Mykolayivna, Deputy Director of the Scientific Library of the Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Abstract: The report reveals the experience of the National Library of KhNTUSG on the introduction of elements of tutoring in library activities related to the mastery of mentoring functions by librarians, which determines their pedagogical position in relation to users.

Key words: tutoring, librarian, pedagogical position of librarian.

**УДК 004.774:001-057.4:378.6:62:63(477-25)ХНТУСГ:005.591.6:
[005.336.4/6-049.34-049.77]]045)**

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО РЕСУРСУ «ВЕБ- ПОРТФОЛІО НАУКОВЦІВ ХНТУСГ» ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИКЛАДАЧІВ УНІВЕРСИТЕТУ.

Руденко Вікторія Валентинівна, головний бібліотекар Наукової бібліотеки Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

В доповіді охарактеризовано новий інноваційний ресурс Наукової бібліотеки ХНТУСГ і можливості його використання в інформаційній, довідковій і аналітичній роботі.

Ключові слова: публікації науковців, публікаційна активність, наукометрія, веб-портфоліо науковців

Бібліотека ХНТУСГ є учасником інноваційного процесу і посередником відтворення знань в університеті. Завдяки знанням накопичується досвід, а бібліотека зберігаючи всі знання і досвід, що вироблені в університеті, надає студентам і співробітникам можливість використовувати їх на практиці. Для збереження і розвитку інтелектуального потенціалу професорсько-викладацького складу у 2019